

УДК 339.56.055

Поліщук О.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету***Багой М.Ю.***студент
Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету*

АНАЛІЗ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті здійснено аналіз зовнішньої торгівлі України з Європейським Союзом. Проведено географічну структуру зовнішньої торгівлі України з Європейським Союзом. Проаналізовано окремо експорт та імпорт товарів і послуг. Визначено основні групи товарів у структурі експорту та імпорту України.

Ключові слова: зовнішня торгівля, Європейський Союз, експорт, імпорт, торговельний баланс, сальдо.

Поліщук О.В., Багой М.Ю. АНАЛИЗ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА УКРАИНЫ СО СТРАНАМИ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

В статье осуществлен анализ внешней торговли Украины с Европейским Союзом. Проведена географическая структура внешней торговли Украины с Европейским Союзом. Проанализированы отдельно экспорт и импорт товаров и услуг. Определены основные группы товаров в структуре экспорта и импорта Украины.

Ключевые слова: внешняя торговля, Европейский Союз, экспорт, импорт, торговый баланс, сальдо.

Bagoy M.U., Polishchuk O.V. ANALYSIS OF TRADE AND ECONOMIC COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND THE EUROPEAN UNION

This article provides an analysis of Ukraine's foreign trade with the European Union. A Foreign Trade Ukraine and the European Union. Analyzed separately exports and imports of goods and services. The main product groups in the structure of exports and imports of Ukraine.

Keywords: foreign trade, the European Union, exports, imports, trade balance, trade balance.

Постановка проблеми. Головною особливістю функціонування міжнародних економічних відносин у наш час є високий ступінь глобалізації, країни намагаються торгувати одна з одною, намагаючись при цьому отримати якомога більше переваг. Становлення та розвиток торговельних відносин України та Європейського Союзу є достатньо складним процесом. Безумовно, ратифікація економічної частини угоди про асоціацію з ЄС кардинально змінить зовнішньоторговельну політику України. Постає питання про позитивний та негативний вплив ратифікації угоди на економіку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням впливу угоди про асоціацію на економіку України займалися як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, такі як: М. Риженков, К. Кравчук, В. Кравчук, І. Коссе, С. Галько, К. Гайліон, Дж. Шерр та ін. Разом з тим постає питання про вплив на економіку України під час переорієнтації ринку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є вивчення стану зовнішньої торгівлі та її вплив на економіку України. Виходячи з даної мети сформовані такі завдання: визначення основних торговельних партнерів України, аналіз ефективності преференцій Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зовнішня торгівля України – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та інших держав, яка має місце як на території України, так і за її межами і яка зводиться до посередництва між виробниками і споживачами по здійсненню угод купівлі-продажу товарів або послуг. Зовнішня торгівля України поділяється на експортну (вивізну) – рух товарів або послуг від українського виробника до іноземних споживачів, та імпорتنу (ввізну) – рух товарів/послуг від іноземного виробника до українських споживачів [1].

У 2013 р. Україна здійснювала зовнішньоторговельні операції з 229 країнами світу [2]. Експортували товари до 200 країн світу, імпортували – з 215 країн. Кількість підприємств, що здійснювали зовнішню торгівлю товарами, становили в експорті 13,7 тис. одиниць, в імпорті – 24,7 тис. одиниць.

Експорт товарів у 2013 році становив 63,3 млрд дол. США і скоротився відносно 2012 року на 7,9%, імпорт товарів у 2013 році становив 76,9 млрд дол. США і скоротився відносно 2012 року на 9,08%, сальдо у 2013 році зросло на 5,95% і складало 72,2 млрд дол. США. Спостерігається погіршення економічного стану України, негативне сальдо торговельного балансу збільшилося.

Немає жодних сумнівів щодо підписання угоди про асоціацію України з ЄС – це матиме значний вплив на економіку України. 22 квітня 2014 року ЄС запровадив односторонні преференції для українських товарів. Тобто експорт для європейських товарів та послуг на територію України відбувається за звичайним митним тарифом, але для укра-

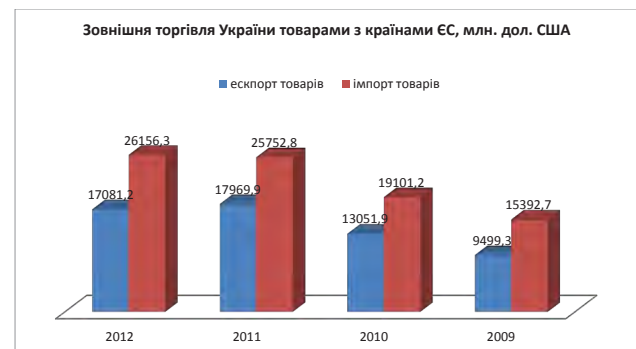

Рис. 1. Зовнішня торгівля України товарами з країнами ЄС, тис. дол. США

їнської експортної продукції мито зводиться до мінімальних розмірів. Термін дії цього режиму продовжили до 31 грудня 2015 року, відклавши, таким чином, виконання економічної частини угоди про асоціацію.

Проаналізувавши динаміку торгівлі товарами та послугами між Україною та Європейським Союзом у 2009-2012 рр., можна зробити наступні висновки.

В період з 2009 по 2012 рр. імпорт значно перевищує експорт. Спостерігається зростання експорту до 2012 року, потім – спад та зростання імпорту. Зокрема, експорт зріс на 55,6%, імпорт – на 58,8%.

Протилежна картина спостерігається і в торгівлі послугами.

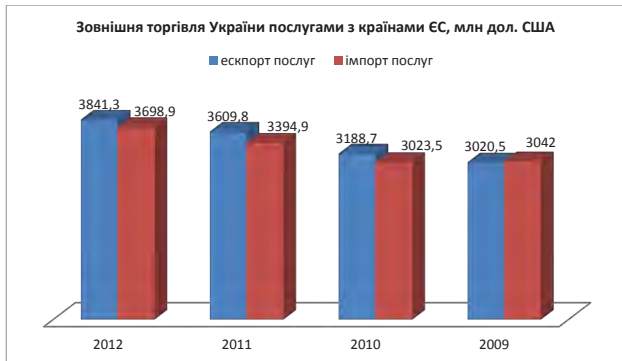

Рис. 2 Зовнішня торгівля України послугами з країнами ЄС, тис. дол. США

Експорт послуг зріс на 27,17%, на 820,8 млн дол. США, імпорт зріс на 21,59%, на 656,9 млн дол. США.

Проведений аналіз показує явну негативну тенденцію для економіки України.

Суттєво відрізняється динаміка зовнішньої торгівлі с ЄС у 2014 р. За оцінками експертів, торгові преференції принесуть Україні близько 500 млн євро на рік [4].

Вже можна проаналізувати перший квартал 2014 року та порівняти з 2013 роком (табл. 1) [5].

На жаль, Україна не використовує преференції, надані ЄС, належним чином. Так, експорт товарів за I квартал 2014 року знизився в порівнянні за аналогічний період 2013 року на 14,2%, імпорт – на 20,2%, сальдо зросло на 17,1%.

Україна найбільше експортувала товарів в Польщу (1724818,8 тис. дол. США), в Італію (1635319,9 тис. дол. США), в Угорщину (976338,1 тис. дол. США), в Нідерланди (731579,6 тис. дол. США), Німеччину (965784,3 тис. дол. США). Найбільше Україна імпортувала з Італії (941743,2 тис. дол. США), з Польщі (1738733,7 тис. дол. США), з Німеччини (2793318,3 тис. дол. США), з Угорщини (721166,3 тис. дол. США), з Іспанії (376353,1 тис. дол. США).

Позитивний торговельний баланс при торгівлі товарами Україна має з Болгарією (258654,6 тис. дол. США), з Естонією (1511,2 тис. дол. США), з Іспанією (292409,4 тис. дол. США), з Італією

Таблиця 2

Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами за січень-листопад 2013-2014 рр., тис. дол. США

	Січень-липень 2014 р.				Січень-липень 2013 р.			
	експорт	у % до січня липня 2013	імпорт	у % до січня липня 2013	сальдо	експорт	імпорт	сальдо
Всього по ЄС	10888932	85,8%	11784917,9	79,8%	-895986	12680904	14770261,2	-5210679,9
Австрія	344621,9	110	404823,2	90,9	-60201,3	314555,7	446708,7	-761264,4
Бельгія	226251,9	124,4	313706,7	81,8	-87454,8	182058,8	380807,1	-562865,9
Болгарія	395551,2	122,1	136896,6	90,7	258654,6	324905	161238	-486143
Велика Британія	407661,4	137,7	431214,9	68,8	-23553,5	310318,2	628709,6	-939027,8
Греція	117345	84,5	121653,5	125,7	-4308,5	139379,5	95481,3	-234860,8
Данія	78378,6	79	143959,2	80,9	-65580,6	103383,7	181877,7	-285261,4
Естонія	44030,2	69,1	42519	81,8	1511,2	65859,6	52954,5	-118814,1
Ірландія	52512,5	57,4	79786,2	77,7	-27273,7	91834,9	103491,9	-195326,8
Іспанія	668762,5	116,2	376353,1	78,2	292409,4	579648,6	481514,8	-1061163,4
Італія	1635319,9	113,9	941743,2	81,6	693576,7	1448280	1167740,5	-2616020,5
Кіпр	237480,7	469	37087,4	158,3	200393,3	2334	694,4	-3028,4
Латвія	119588,9	110,5	48011,9	108,3	71577	109320,6	59047,5	-168368,1
Литва	228473,7	118,7	459024,1	101,2	-230550	193153,6	454135	-647288,6
Люксембург	4595,9	219,2	15581,2	98,7	-10985,3	2097,1	15950,5	-18047,6
Мальта	1402,4	39,9	4081,5	63,7	-2679,1	4272,4	6409,4	-10681,8
Нідерланди	731579,6	137,9	466862,6	83,9	264717	534959,3	566530,2	-1101489,5
Німеччина	965784,3	107	2793318,3	73,5	-1827534	931655,9	3895490,9	-4827146,8
Польща	1724818,8	122,1	1738733,7	79,9	-13914,9	1414749	2181359,8	-3596108,4
Португалія	227460	145,9	32854	88,2	194606	155982,8	38356,8	-194339,6
Румунія	342807,3	108,2	494097,9	113,7	-151291	327498,7	429142,4	-756641,1
Словаччина	439999,1	96,1	257834,6	72,5	182164,5	461525	361832	-823357
Словенія	7361	127,2	114816,5	77,6	-107456	6379,6	148128,6	-154508,2
Угорщина	976338,1	103,4	721166,3	95,3	255171,8	947089,9	754513,9	-1701603,8
Фінляндія	38576,8	100,2	185085,2	70,6	-146508	39611,1	264106,9	-303718
Франція	294616,6	86,7	791973	75,9	-497356	346021,8	1043303,7	-1389325,5
Хорватія	22830	98,8	30402,5	146,1	-7572,5	23595,9	20848,9	-44444,8
Чехія	513986	112,3	404377,6	74	109608,4	464289	556569	-1020858
Швеція	40797,7	121,9	196954	73,7	-156156	34822	273317,2	-308139,2

(693576,7 тис. дол. США), з Кіпром (200393,3 тис. дол. США), з Латвією (71577 тис. дол. США), з Нідерландами (264717 тис. дол. США), з Португалією (194606 тис. дол. США), зі Словаччиною (182164,5 тис. дол. США), з Угорщиною (255171,8 тис. дол. США) та з Чехією (109608,4 тис. дол. США)

Географічна структура торгівлі послугами виглядає таким чином, як зазначено у таблиці 3 [6].

Ситуація з торгівлею послугами значно відрізняється від торгівлі товарами. Тут Україна отримала позитивний торговельний баланс (495568,9 тис. дол. США). Але експорт послуг за I квартал 2014 р. знизився порівняно з аналогічним періодом 2013 року на 7,2%, імпорт – на 23,7%.

Найбільше Україна експортувала послуг в Німеччину (336570 тис. дол. США), в Велику Британію (326793,5 тис. дол. США), в Нідерланди (158761,9 тис. дол. США), в Польщу (104869,7 тис. дол. США), в Австрію (98291,6 тис. дол. США).

Найбільше Україна імпортувала із Великої Британії (364579 тис. дол. США), з Німеччини (241635,3 тис. дол. США), з Австрії (94361 тис. дол. США), з Польщі (71705,6 тис. дол. США), з Нідерландів (63278,5 тис. дол. США).

Негативний торговельний баланс лише з Великою Британією (-37785,5 тис. дол. США), з Португалією (-2628,3 тис. дол. США), та з Хорватією (-695,8 тис. дол. США).

Експорт України до держав ЄС характеризується переважно сировинними товарами. Значну частку займає продукція гірничо-металургійного комплексу – руда та чорні метали, та продукція сільськогосподарства, і необроблена – пшениця, кукурудза, насіння соняшнику, і оброблена – соняшникова олія [7].

су – руда та чорні метали, та продукція сільськогосподарства, і необроблена – пшениця, кукурудза, насіння соняшнику, і оброблена – соняшникова олія [7].

Рис. 3. Основні групи товарів у структурі експорту України, січень-липень 2014 р., тис. дол. США

В імпорті України домінують високотехнологічні товари та складні хімічні сполуки. У найдорожчій групі – реактори ядерні, котли, машини – велика кількість різноманітних механізмів і для виробництва – косарки, комбайни, промислові холодильники, і для населення – різноманітна побутова техніка. Важливий складник імпорту автомобілів, особливо легкових. У цілому імпорт набагато високотехнологічний і ширший за номенклатурою, ніж експорт [7].

Таблиця 3
Географічна структура зовнішньої торгівлі послугами за січень-листопад 2013-2014 рр., тис. дол. США

	Січень-липень 2014				Січень-липень 2013			
	експорт	у % до січня липня 2013	імпорт	у % до січня липня 2013	сальдо	експорт	імпорт	сальдо
Австрія	98291,6	95,3	94361	116,0	3930,6	103099,1	81317,2	21781,9
Бельгія	41855,3	25,7	27571	82,1	14284,3	162524,7	33565,9	128958,8
Болгарія	21574,7	104,1	8284,9	96,7	13289,8	20724,3	8559,8	12164,5
Велика Британія	326793,5	83,9	364579	57,4	-37785,5	389205,5	634255,7	-245050
Греція	22125,2	81,7	17938,1	98,6	4187,1	27053,9	18187,1	8866,8
Данія	74129,8	108,4	13430,9	76,7	60698,9	68372,6	17507,4	50865,2
Естонія	22704	79,2	18907,8	111,3	3796,2	28662,7	16974,6	11688,1
Ірландія	26596,2	71,2	12781,6	94,5	13814,6	37323	13518	23805
Іспанія	17166,1	84	13198,1	79	3968	20434,7	16690,7	3744
Італія	69841,7	93,2	20863	81,5	48978,7	74925,4	25596,7	49328,7
Латвія	25675,4	98,9	16284,7	55,2	9390,7	25939,2	29488,2	-3549
Литва	17099,3	97,5	12370	73	4729,3	17523,8	16943,6	580,2
Люксембург	4038,5	82,2	2144,2	104,6	1894,3	4910,5	2049,6	2860,9
Мальта	53772,1	139,8	39848,6	89,7	13923,5	38436,8	1534,1	36902,7
Нідерланди	158761,9	114,8	63278,5	55,5	95483,4	50918	113980,1	-63062,1
Німеччина	336570	102,5	241635,3	97,4	94934,7	328071,4	248051,1	80020,3
Польща	104869,7	102,6	71705,6	87,3	33164,1	102181,7	82049,1	20132,6
Португалія	2930,7	62,2	5559	47	-2628,3	4710,5	11815,5	-7105
Румунія	27932,1	116,01	12318	98,7	15614,1	24076,2	5662,5	18413,7
Словаччина	21868,2	78,4	10897,7	72,5	10970,5	27862,3	15021,9	12840,4
Словенія	14698	103,5	2383,9	67,9	12314,1	14193,7	3508,3	10685,4
Угорщина	47550,9	51,4	28658	78,5	18892,9	92483,8	36472,4	56011,4
Фінляндія	16858,4	69	14988,7	85,5	1869,7	24401	17513,9	6887,1
Франція	69042,5	105,9	47225,6	73,9	21816,9	65188,6	63881,4	1307,2
Хорватія	1001,9	50,6	1697,7	54,5	-695,8	1979,9	3113,4	-1133,5
Чехія	40032,5	113,8	21098,3	76,5	18934,2	35158	27576,4	7581,6
Швеція	33451,8	89,7	17653,9	59,1	15797,9	37274,8	29852,5	7422,3
Всього по ЄС	1697232	92,8	1201663,1	76,3	495568,9	1827636	1574687	252949

Рис. 4. Основні групи товарів у структурі імпорту України, 2014 рік

Висновки. Інтеграція України у світовий економічний простір дає змогу вийти українським виробникам на нові ринки збуту та збільшити загальне виробництво і експорт. Перед Україною стоїть складне завдання – влитися в єдиний європейський економічний простір. ЄС надав преференції в торгівлі, але, на жаль, українська сторона в експорті товарів ще не скористалася належним чином цією перевагою, натомість в експорті послуг ситуація кардинально відрізняється. Експорт товарів за перше піврччя 2014 року порівняно з аналогічним періодом 2013 року скоротився на 14,2%, імпорт знизився на 20,2%, сальдо зросло на 17,1%.

Найбільші торговельні партнери України у структурі експорту товарів Польща (1724818,8 тис. дол. США), Італія (1635319,9 тис. дол. США), Угорщина (976338,1 тис. дол. США), Нідерланди (731579,6 тис. дол. США), Німеччина (965784,3 тис. дол. США). Найбільші партнери України по імпорту товарів Італія (941743,2 тис. дол. США), Польща (1738733,7 тис. дол. США), Німеччина (2793318,3 тис. дол. США), Угорщина (721166,3 тис. дол. США), Іспанія (376353,1 тис. дол. США).

Ситуації щодо торгівлі послуг трохи краща. Тут Україна отримала позитивний торговельний баланс (495568,9 тис. дол. США). Але експорт послуг за I квартал 2014 р. знизився порівняно з аналогічним періодом 2013 року на 7,2%, імпорт спав на 23,7%. Найбільші партнери України по ек-

порту послуг Німеччина (336570 тис. дол. США), Велику Британія (326793,5 тис. дол. США), Нідерланди (158761,9 тис. дол. США), Польща (104869,7 тис. дол. США), Австрія (98291,6 тис. дол. США). Найбільші партнери України з імпорту послуг Велика Британія (364579 тис. дол. США), Німеччина (241635,3 тис. дол. США), Австрія (94361 тис. дол. США), Польща (71705,6 тис. дол. США), Нідерланди (63278,5 тис. дол. США).

Експорт України до держав ЄС характеризується переважно сировинними товарами. Значну частку займає продукція гірничо-металургійного комплексу – руда та чорні метали, та продукція сільського господарства, і необроблена – пшениця, кукурудза, насіння соняшнику, і оброблена – соняшникова олія. В імпорті України домінують високотехнологічні товари та складні хімічні сполуки. У найдорожчій групі – реактори ядерні, котли, машини – велика кількість різноманітних механізмів і для виробництва – косарки, комбайни, промислові холодильники, і для населення – різноманітна побутова техніка. Важливий складник імпорту автомобілів, особливо легкових. У цілому імпорт набагато високотехнологічний і ширший за номенклатурою, ніж експорт.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Зовнішня торгівля України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Зовнішня_торгівля_України.
2. Зовнішня торгівля України товарами та послугами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/10/Arch_ztp_zb.htm.
3. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами 2009-2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Преференції для українських товарів від ЄС принесуть додатково 500 млн євро на рік – Яценюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?preferentsiyi_dlya_ukrayinskih_tovariv_vid_yes_prinesut_dodatkov_500 mln_yevro_na_rik_yatsenyuk&objectId=486148
5. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами за січень-листопад 2013-2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
6. Географічна структура зовнішньої торгівлі послугами за січень-листопад 2013-2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Товарна структура зовнішньої торгівлі за січень-липень 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.